

**UCHWAŁA NR XIII/17/2016
RADY GMINY WIELKIE OCZY**

z dnia 28 stycznia 2016 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) Rada Gminy Wielkie Oczy uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016- 2020 stanowiący Załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały zleca się Wójtowi Gminy w Wielkich Oczach.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Wielkie Oczy

Antoni Mach

Załącznik do Uchwały Nr XIII/17/2016
Rady Gminy Wielkie Oczy
z dnia 28 stycznia 2016 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2016-2020**

Wielkie Oczy 2016

1. Wstęp

Skuteczne przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy w rodzinie wymaga współpracy wielu służb. Wdrożenie w życie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 (zwanego dalej Programem) jest gwarancją zintegrowanych działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych w tym zakresie.

Opracowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 jest wypełnieniem zapisu art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika również z zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn. zm.).

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do: ofiar przemocy w rodzinie (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi (nauczyciele, pedagodzy, pracownicy socjalni, policjanci, pracownicy wymiaru sprawiedliwości, pracownicy służby zdrowia).

Program został opracowany w oparciu o lokalną diagnozę problemu w Gminie Wielkie Oczy.

Niniejszy Program zakłada, że skutecznym przeciwdziałaniem przemocy domowej jest kompleksowa profilaktyka, ukierunkowanie na ochronę osób doświadczających przemocy oraz edukowanie i korygowanie postaw osób stosujących przemoc.

Program został opracowany przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielkich Oczach w konsultacji z przedstawicielami kluczowych instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej i stanowi strategię postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie.

W części opisowej Programu zostały zawarte podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla jego właściwego zrozumienia oraz planowania działań w zakresie profilaktyki i działań naprawczych w obszarze przemocy.

W części diagnostycznej ukazano skalę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Wielkie Oczy, w oparciu o dane pozyskane z Komisariatu Policji w Wielkich Oczach, Gminnej Komisji Rozwiązywania

Probleatów Alkoholowych, a także będące w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielkich Oczach. Przedstawiono również zasoby instytucjonalne i kadrowe.

Program stanowi wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

2. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

2.1. Pojęcie przemocy w rodzinie

Przemoc - jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyka rodzin o różnym statusie społecznym. Jest zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych, o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, takiego, które prowadzi do poważnych naruszeń, norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Kiedy myślimy o przemocy, kojarzy się ona nam najczęściej z biciem, popychaniem, kopaniem, znęcaniem fizycznym nad drugą osobą, zmuszaniem człowieka do upokarzających czynności, stosowaniem przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia lub też gwałtem. Jednakże przemocą jest również poniżanie psychiczne człowieka, oczernianie go, wyzywanie, ranienie jego uczuć, niszczenie poczucia własnej wartości, niszczenie przedmiotów, do których jest przywiązany, głodzenie, ograniczanie swobody drugiej osoby, w sposób przekraczający normy moralne, izolowanie od otoczenia itp.

Rodzina - jest podstawowym elementem struktury społecznej. Jest niepowtarzalnym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia, system norm i wartości. Ważną rolę w rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny, oparte na miłości i zrozumieniu. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

Duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinie ma spożywanie alkoholu przez sprawców. W stanie nietrzeźwości zanikają mechanizmy samokontroli i zachowania mogą być nieobliczalne.

Sprawcy bardzo niechętnie przyznają się do picia alkoholu przed dopuszczeniem się przemocy wobec członków rodziny.

Przemoc w rodzinie jest:

- intencjonalna – czyli jest zamierzonym działaniem ukierunkowanym na ofiarę i ma na celu kontrolowanie jej i podporządkowanie
- zjawiskiem wynikającym z działania człowieka – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym,
- jest procesem, gdyż nie pojawia się znienacka i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- narusza prawa i dobra osobiste, sprawca wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli, dominacji i uległości,
- powoduje szkody i cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

2.2. Definicje przemocy

Mówiąc o zjawisku przemocy oraz o sposobach jej przeciwdziałania, a także pomocy ofiarom i sprawcom, konieczne jest na wstępie zdefiniowanie najważniejszych pojęć związanych z tym tematem.

W słowniku języka polskiego przemoc jest definiowana jako: „*fizyczna przewaga wykorzystywana do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś, narzucona bezprawnie władza, panowanie*”.

Według definicji zawartej w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) przemoc to: „*Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 ustawy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Rada Europy w 1986 roku zdefiniowała zjawisko przemocy określając terminem „*przemoc domowa* (...) *każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniechanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka rodziny, bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego (jej) osobowości*”.

Najczęściej stosowana przez osoby zajmujące się przemocą ofiarom definicja określa przemoc domową jako: „*działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi siły lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne) powodujące u nich szkody lub cierpienie*”.

2.3. Rodzaje przemocy

Wyróżnia się następujące formy:

- **przemoc fizyczna** – to każde agresywne zachowanie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (m.in.: popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, użycie przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia

lub życia).

- **przemoc psychiczna** – to umyślne agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie u ofiary pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in.: wyśmiewanie, wyzywanie, krytyka, groźby, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami).
- **przemoc ekonomiczna** – przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadząc do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy).
- **przemoc seksualna** – wymuszenie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy (np. Sprawca stosuje przemoc grozi użyciem przemocy, żeby zmusić ofiarę do stosunku, może zostać skazany za gwałt).
- **zaniedbanie** – stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych. Zaniedbanie nie wiąże się z użyciem siły, jednak może powodować poważne szkody psychiczne oraz uszczerbek na zdrowiu.

2.4. Fazy i cykle przemocy w rodzinie

Aby móc lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyficze relacji między osobą stosującą przemoc a ofiarą. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonej, zauważalnej prawidłowości.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- 1) **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych, pojawia się agresja. Ofiara stara się opanować sytuację, uspokaja sytuację, spełnia wszystkie zachcianki, podejmuje działania aby uszczęśliwić sprawcę.
- 2) **faza ostrej, gwałtownej przemocy** – to druga faza; w której następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary
- 3) **faza „miodowego miesiąca”** – to trzecia faza w czasie, w trakcie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się tak jak gdyby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

2.5. Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci.

Świadek przemocy w rodzinie to bardzo ważna osoba. Ważna bo często jedyna, która może pomóc przerwać przemoc. Jeśli ktoś jest świadkiem przemocy między współmałżonkami albo widzi, że ktoś krzywdzi dzieci, słyszy zza ściany krzyki, wołanie o pomoc, czyjś płacz, widzi że ktoś z sąsiadów, znajomych doznaje przemocy, nie prosi o pomoc, stara się ukryć ślady pobicia, powinien pomóc. Można uznać, że osoba krzywdzona nie chce pomocy albo, że akceptuje taką sytuację. To nieprawda! Przemoc w rodzinie tworzy zamknięty krąg!

2.6. Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe:

- poważne obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka i inne),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

2.7. Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci:

- obrażenia cielesne,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- maltretowanie psychiczne może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm),
- wykorzystywanie seksualne, które prowadzi do wysokiego poziomu agresji, poczucia,
- osamotnienia, myśli samobójczych, zaburzeń snu, nadpobudliwości.

Niezwykle istotne jest podkreślenie, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub też już w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego (tj. trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp.).

Ponadto, zachowania przemocowe są niejednokrotnie dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

3. Prawo wobec przemocy w rodzinie. Podstawy prawne realizacji Programu

Według polskiego prawa, przemoc wobec najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu. Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną. Także osoby które pełnią w ramach swoich obowiązków zadania służbowe, mają obowiązek powiadomienia policji lub prokuratora w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny. I ostatnia kwestia – każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję. Jednak w tym wypadku – ze względu na brak sankcji prawnych i status obowiązku społecznego niewypełnienie tych zapisów nie pociąga za sobą konsekwencji.

Podstawę prawną Programu stanowią następujące akty:

- 1) Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz.553 z późn. zm.) - art. 207 kk - uznaje przemoc w rodzinie za przestępstwo – „za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub pozostającą w zależności od sprawcy przewidywana jest kara”.

Znęcanie musi mieć charakter wielokrotny, powtarzalny, wyjątkowo może być również działanie jednorazowe, lecz intensywne i rozciągnięte w czasie. Jeśli zachowanie jednorazowe nie posiada powyższych cech traktowane jest jako inne przestępstwo – naruszenie nietykalności, uszczerbek na zdrowiu, groźba karalna. Zaniechanie określonego działania przez sprawcę także może rodzić dla niego odpowiedzialność karną.

Również wymuszanie współżycia seksualnego, w tym także gwałt w małżeństwie jest przestępstwem – sprawca może wtedy również odpowiadać z art. 197 kk. Czyny zabronione kwalifikowane jako przemoc w rodzinie:

- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 k.k.)
 - uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 1 k.k)
 - naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k)
 - porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej (art. 210 k.k)
 - pozostawienie osoby względem której, jest się zobowiązany, bez opieki w sytuacjach zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 k.k)
 - obcowanie płciowe w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata, siostry (art. 201 k.k)
 - rozpijanie małoletniego (art. 288 k.k)
 - niszczenie mienia (art.288 k.k)
 - uszkodzenie ciała (art. 156 i 157 k.k)
- 2) Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy – (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 2082).
 - 3) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) Rozdział II. pt. „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” - reguluje zasady zapewniające każdemu

nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Ważnymi aktami prawa i dokumentami w zakresie konstruowania i realizacji Programu są także:

- 1) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.).
- 2) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.).
- 3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn. zm.).
- 4) Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. z 2014 r. poz. 445).
- 5) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Kary” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209 poz. 1245).

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 jest spójny z dokumentami wojewódzkimi i krajowymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz innymi dokumentami określającymi zadania samorządu lokalnego w zakresie zabezpieczenia społecznego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4. Analiza zjawiska przemocy w Gminie Wielkie Oczy

W latach 2011-2015 w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Wielkie Oczy doszło do wielu zmian, które w znaczący sposób wpłynęły na zatrzymanie przemocy domowej. Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, grup roboczych, podnoszenie kwalifikacji przez pracowników instytucji zaangażowanych w pracę z rodzinami w których dochodzi do przemocy – stworzyło podatny grunt do podejmowania dalszych, skutecznych inicjatyw, mających na celu zapobieganie przemocy domowej. W celu właściwego zaplanowania dalszych, działań, niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy oraz zobrazowanie tego zjawiska. Posłużą temu dane z roku 2015.

Według stanu na dzień 31.12.2015 r. Gmina Wielkie Oczy liczyła 3904 mieszkańców.

- liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych z Powiatowym Urzędzie Pracy w Lubaczowie z gminy Wielkie Oczy na dzień 31.12.2015 r. wynosiła 256 osób (w tym 107 kobiet) z czego jedynie 18 osób pobierało zasiłek dla bezrobotnych (w tym 7 kobiet),
- ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy w 2015 r. przeprowadzanych zostało 58 interwencji domowych, założono 4 „Niebieskie Karty”,
- z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w roku 2015 przeprowadzono 16 rozmów profilaktyczno–ostrzegawczych z osobami nadużywającymi alkoholu, w tym 10 wniosków na leczenie odwykowe - skierowano do sądu,
- z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że w 2015 roku – 200 osobom przyznano decyzją świadczenia z pomocy społecznej,

- w szkołach na terenie Gminy Wielkie Oczy również sporadycznie zdarzały się akty przemocy fizycznej i psychicznej, które przybierały bardziej formę agresji niż przemocy. Wyrażała się ona kopaniem, szarpaniem, popychaniem, wyśmiewaniem poniżaniem, wyzwiskami itp.

Do najczęstszych przejawów przemocy w rodzinie na terenie Gminy Wielkie Oczy należą: awantury domowe, w tym awantury pod wpływem alkoholu, pobicia, poniżanie i wyzwiska, przemoc ekonomiczna w dużej mierze związana z wydawaniem pieniędzy na alkohol, zaniedbanie. Ofiarami są zwykle współmałżonkowie, dzieci, osoby starsze, niepełnosprawne.

Zjawiskiem dość często występującym jest przemoc wobec osób starszych, która może przybierać różne formy: psychicznej, finansowej, przejawiającej się odbieraniem im świadczeń rentowych lub emerytalnych, a także formę intencjonalnego lub niemającego takiej intencji zaniedbania.

Zaniedbanie jest najbardziej typową formą przemocy wobec osób starszych . Jednak istnieje wiele czynników które utrudniają udzielanie pomocy osobom starszym. Należą do nich przede wszystkim :

1. brak reakcji w przypadku rozpoznania przemocy wobec osób starszych spowodowane brakiem odpowiednich narzędzi prawnych,
2. często trudno rozpoznać przypadek przemocy,
3. brak wiedzy społeczeństwa na ten temat- stąd edukacja i rozpowszechnianie informacji za pośrednictwem mediów ma istotne znaczenie w przeciwdziałaniu przemocy wobec osób starszych,
4. sprawca przemocy jest najczęściej znany ofierze – najwięcej przypadków przemocy ma miejsce w środowisku rodzinnym.

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy Wielkie Oczy, w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w środowisku szkolnym, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania .

Ważnymi problemami Gminy Wielkie Oczy związanymi z przeciwdziałaniem przemocy są:

- brak możliwości izolowania sprawców przemocy w rodzinie,
- brak ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy,
- brak skutecznych instrumentów postępowania ze sprawcami przemocy,
- niska świadomość społeczna w zakresie przemocy,
- funkcjonowanie stereotypów na temat przemocy.

4.1. Zasoby umożliwiające realizację Programu oraz budowę gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Realizatorem Programu w Gminie Wielkie Oczy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Gmina posiada następujące zasoby instytucjonalne i kadrowe:

Zasoby instytucjonalne:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Policja,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- placówki oświatowe,
- zakłady opieki zdrowotnej,
- zespoły kuratorskie.

Zasoby kadrowe:

- pracownicy socjalni,
- pedagodzy szkolni, dyrektorzy, nauczyciele,
- członkowie GKRPA,
- policjanci,
- kuratorzy sądowi,
- lekarze i pielęgniarki środowiskowe.

5. Założenia Programu

5.1. Cel główny:

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc - na terenie Gminy Wielkie Oczy.

5.2. Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych oraz podniesienie kompetencji służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, poprzez: *upowszechnianie informacji o formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom doświadczającym i stosującym przemoc w rodzinie min. na plakatach, stronach internetowych, uczestnictwo przedstawicieli służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w różnego rodzaju szkoleniach, programach edukacyjnych itp.*
2. Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa oraz wsparcia poprzez: *poradnictwo, pracę socjalną dla osób i rodzin dotkniętych przemocą itp.*
3. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez: *udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych, kierowanie wniosków na leczenie odwykowe itp.*
4. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z tym problemem, poszerzanie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy i sposobów tego problemu wśród dzieci, młodzieży poprzez: *edukację z zakresu radzenia sobie z trudnymi emocjami, stresem oraz w innych sytuacjach związanych z występowaniem przemocy w domu czy środowisku szkolnym itp.*
5. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom doznającym przemocy, poprzez działania **Zespołu Interdyscyplinarnego**, powołanego przez Wójta Gminy Wielkie Oczy.

Działania Zespołu koncentrują się na badaniu problemu krzywdzenia rodziny, na strategii postępowania z danym przypadkiem, zagadnieniach dotyczących terapii ofiar, ich rodzin i sprawców. Przyjmuje się, że najlepszą odpowiedzią na wyzwanie, jakim jest interwencja w przemoc domowej oraz pomoc ofiarom

przemocy - jest praca Zespołu Interdyscyplinarnego, który umożliwia zespołowe podejmowanie decyzji.

1. Pracami Zespołu kieruje Przewodniczący.
2. Przewodniczący Zespołu składa Wójtowi Gminy - roczne sprawozdanie z pracy Zespołu w terminie do 31 marca każdego roku.
3. Posiedzenia zespołu odbywać się będą w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące, a zwołuje je Przewodniczący Zespołu.
4. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej.
5. Zespół może tworzyć grupy robocze .
6. Wszystkich członków Zespołu Interdyscyplinarnego obowiązuje zasada poufności danych i informacji uzyskanych w trakcie pracy w Zespole.

Grupa robocza w myśl art. 9a ust.10-14 oraz art. 9b ust.3 pkt 1-3 - to zespół służący podejmowaniu działań i interwencji, prowadzenia monitoringu w przypadkach konkretnych rodzin, zgłaszanych przez Przewodniczącego Zespołu. W skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele: jednostek pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia. Ponadto mogą wchodzić również kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny działa na podstawie **porozumień**, zawartych między Wójtem a podmiotami wymienionymi w ust. 3 lub 5 art. 9a ustawy.

5.3. Zadania programowe

Lp.	Zadanie	Opis zadania	Termin realizacji	Realizator lub koordynator
1.	Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą , mającym na celu zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach -rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie - monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy - prowadzenie dokumentacji działań podejmowanych wobec rodzin w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań 	2016-2020	GOPS Przewodniczący ZI
2.	Realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz pracy ze sprawcą przemocy	- udzielanie specjalistycznego wsparcia dla ofiar przemocy oraz sprawców poprzez kierowanie do psychologa, terapeutów, na zajęcia korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy	2016-2020	Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA, GOPS, Policja, Sąd

		- określenie sposobu rozwiązywania problemów związanych z przemocą, dot. indywidualnych środowisk - pomoc socjalna dla osób doznających przemocy - kierowanie sprawców uzależnionych od alkoholu na leczenie odwykowe		
3.	Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	- szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury Niebieskiej Karty prowadzenia interwencji kryzysowych itp. - organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń między pracownikami różnych instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego	2016-2020	Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA, GOPS, Policja, oświata, służba zdrowia
4.	Zmiana postaw mieszkańców wobec przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno - edukacyjne	- rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (ulotek, plakatów itp.) dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie wśród lokalnej społeczności - dostarczanie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie - umieszczenie informacji na stronie internetowej GOPS Wielkie Oczy - prowadzenie zajęć informacyjno – edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z zakresu przemocy		Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA, GOPS, Oświata, Policja
5.	Włączanie lokalnej społeczności w monitorowanie zjawisk związanych z występowaniem przemocy (uwrażliwianie społeczności na skalę zjawiska i negatywne jego skutki)	- wywiady środowiskowe w środowiskach szczególnie zagrożonych wystąpieniem przemocy - praca socjalna - monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin w których występują problemy wychowawcze	2016-2020	GOPS, oświata, służba zdrowia, Policja

Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami – jednostkami pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty i innymi, zajmującymi się przemocą w rodzinie.

Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzenie systemu umożliwiającego rodzinie, uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stawała się niezależna, wydolna i zaradna.

6. Odbiorcy Programu

Odbiorcami Programu są następujące osoby:

1. Osoby doświadczające przemocy

2. Osoby stosujące przemoc
3. Pracownicy instytucji i organizacji zajmujących się pomocą na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą
4. Społeczność lokalna.

7. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie
2. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej Gminy Wielkie Oczy o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
3. Zwiększenie liczby osób profesjonalnie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz pomagających ofiarom przemocy.
4. Usprawnienie na terenie gminy Wielkie Oczy spójnego, pełno zakresowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.

8. Ewaluacja i monitoring realizacji Programu

Monitorowanie Programu będzie prowadzone przez Zespół Interdyscyplinarny przy współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wielkich Oczach, w oparciu o roczną sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

Sprawozdawczość będzie dotyczyć celów i zadań wynikających z realizacji Programu. Roczne sprawozdanie będzie przedstawiane Wójtowi Gminy Wielkie Oczy.

Bieżący monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz wdrażanie działań korygujących.

Ostateczne efekty realizacji Programu zostaną podsumowane w roku 2020, po zakończeniu przewidzianego okresu jego realizacji.

9. Źródła finansowania Programu

Przeciwdziałanie przemocy domowej jest zbiorem działań, podlegających dużej dynamice, a co za tym idzie, nie jest możliwe precyzyjne określenie środków niezbędnych na realizację priorytetów, które za kilka lat mogą znacznie różnić się od dzisiejszych.

Obowiązek finansowania realizacji programu spoczywa na samorządzie gminnym. Wynika to z zapisu art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 listopada 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.), który nałożył na gminę w ramach zadań własnych obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jednocześnie zakłada się możliwość pozyskiwania środków finansowych z źródeł zewnętrznych.

10. Podsumowanie Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ofiar Przemocy w Rodzinie opracowany na lata

2016 -2020 zakłada ciągłość w realizacji wytyczonych kierunków działań, a także otwartość na propozycje nowych rozwiązań. Program będzie wdrażany we współpracy z lokalnymi instytucjami, placówkami i innymi podmiotami zajmującymi się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie.